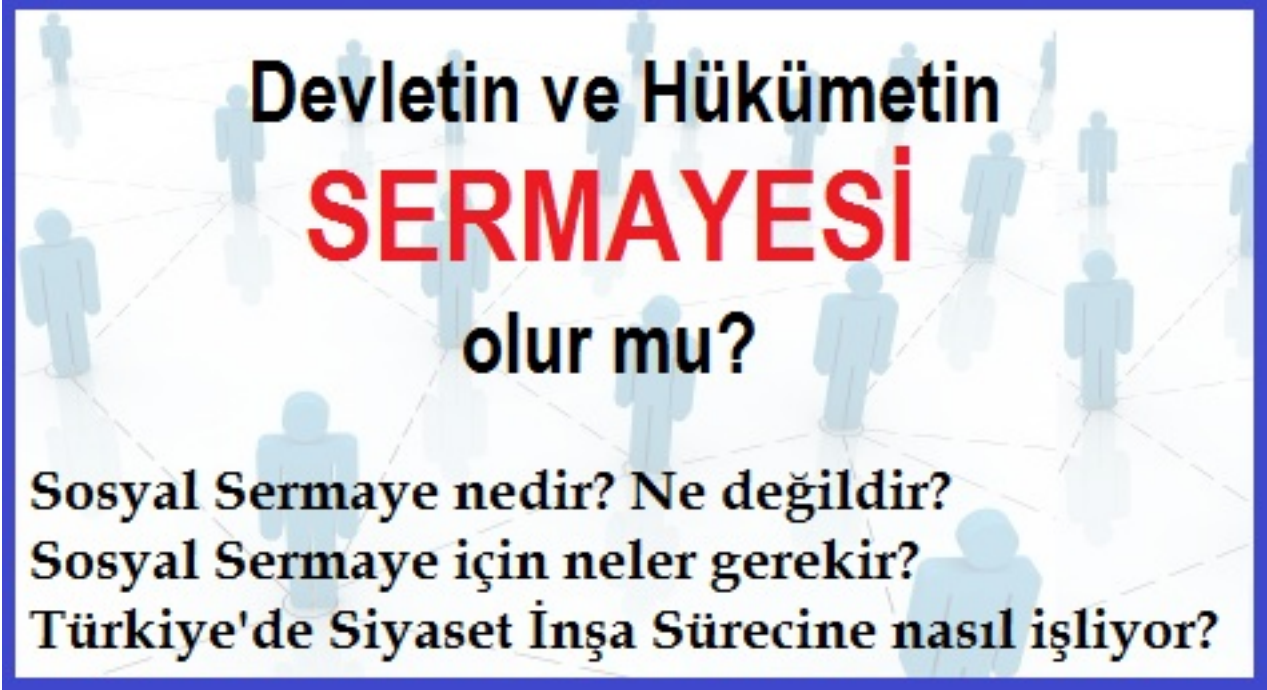

Devletin/ Hükümetin Sosyal Sermayesi Olur mu?

İçeriği Yazan: [İlker EKİCİ](#) [1] Zaman: Cts, 26/11/2011 - 15:50

Sosyoloji biliminin bir kavram çıktısı olan Sosyal Sermaye (Social Capital), 21. Yüzyılda üzerine en çok çalışma yapılan ve aydınlatılması için en çok çaba gösterilen bir algı düzenidir.

Kapital'in sosyali olur mu diyerek başlanabilecek tartışmalarda akademide bu işin öncülüğünü ilk başlarda David Hume, Burke, Adam Smith gibi İngilizler başlatmış, yeni dönemde ise atıflar Putnam, Field, Coleman ve Baker'in çalışmaları üzerine yoğunlaşarak kavram sosyolojinin elinden alınıp tüm sosyal bilimlerde kullanılan bir hale dönüşmüştür.

Sosyal Sermaye kavramının tarihsel gelişimi içerisinde önemini anlayan ilk kişinin ünlü Fransız düşünür Alexis de Tocqueville olduğu söylenebilir(1). Amerika'da Demokrasi adlı kitabında Tocqueville, kendi ülkesi Fransa'nın aksine Amerikan toplumunun sahip olduğu zengin birliğin farkında olarak, sosyal sermaye kavramını kullanmadan konunun önemini belirtmiştir

Putnam'a göre Sosyal Sermaye; "sosyal kurumun koordine edilmiş eylemleri kolaylaştırarak toplumun etkinliğini arttıran güven, normlar ve iletişim ağları gibi özellikleridir." (2)

Fukuyama'ya göre Sosyal Sermaye ise "iki veya daha fazla birey arasındaki işbirliğini destekleyen zorunlu ve gayri resmi normlar bütünüdür." (3)

Düşünürlerden sıyrılıp gelen bu kavramın gerçek kapitalistlerce tanımı da göz önünde bulundurulmasında fayda var.

Dünya Bankası sosyal sermayeye ilişkin kurumlarla, ağlar ve sosyal normlarla toplumun sosyal etkileşiminin nitelik ve nicelik olarak biçimlenmesidir diyerek bu kavramın sınırlarını belirlemede

farklı bir bakış açısı ortaya koymaktadır.

Türkiye’de akademi camiası, son dönemlerde bu kavrama yoğunlaşmış ve özellikle Ege bölgesi üniversitelerinde konuya ilişkin yayımlanan çalışmalarda Türkiye’ye ilişkin sosyal sermaye kavramının çeşitli boyutları ele alınmıştır. Şüphesiz ki üniversitelerin bir “ekol, okul” oluşturmak gibi gayesi olmasa da bu konu hakkında yapılan çalışmalar ciddi anlamda değerli çalışmalardır.

Doç.Dr. Altay’ın Ege Akademik Bakış dergisinde yayımladığı “Bir Kamu Malı Olarak Sosyal Sermaye ve Yoksulluk İlişkisi” adlı çalışması, sosyal sermaye kavramı hakkında özetleyici bilgi bulmak isteyenler için son derece önemli bir çalışmadır.

Klasik dönem çalışmalarında sermaye kavramı; Marks’ın Kapital’ine atıfla fiziki ve beşeri sermaye kavramı içerisine sıkıştırılsa da yeni yüzyılın bilişim, yenileşme, dünyanın daha çok küreselleştiği ve her şeyin “bir tık ötede” olduğu bir yerde; Sosyal sermaye kavramı da fiziki ve beşeri sermayenin arasında yerini almıştır.

Sosyal sermaye’yi inşa ederken kendi kavramsal birliktelikleri, dahası sosyal sermayenin gerektirici unsurları da sosyal sermayenin sınırlarını ortaya çıkarmış olur.

Buna göre, fiziki sermayede öne çıkan malların, metaların varlığı iken; beşeri sermayede bu metaları kullanabilen bilgi, beceri ve yetenek gibi kavramlara dönüşmüş, sosyal sermaye ise toplumsal varlıkların maddi olmayan varlıklarla ifadesi olup diğerlerine göre daha soyut bir alana işaret etmektedir. (4)

Özetle sosyal sermayenin ölçeği kendi iç dinamiklerinde gizlenmiş bir yapı haline dönüşmüştür.

Ve bu gizil yapıda öne çıkan ise güven kavramı olmuştur. Sosyal sermayenin en önemli gerektiricisi, eşitlikteki değeri olan güven, sosyal ağlarla örülmüş bir yapıda ilişki kurmanın temel şartı haline dönüşmüştür.

Nitekim; sosyal bir yaşam alanından sıyrıp, sosyal paylaşım sitelerine bakıldığında da güven olgusundan hareketle arkadaşlık kurmalar paylaşım sitesinin “bunu tanıyor musun” uyarısıyla bilinçaltına işlenir hale gelmiştir.

Fukuyama’da sosyal sermayeyi tanımlarken; sosyal sermaye “bir toplumda ya da bir toplumun belli bölümlerinde güvenin hüküm sürmesinden doğan bir kapasitedir” diyerek güven olgusunun altını çizmektedir.(5)

Yani özetle güven kavramının inşa edilmediği bir alanda sosyal sermayenin işlerliği ölü doğmuş çocuktan farksızdır.

Sosyal sermaye kavramına ilişkin verebileceğimiz teorik bilgileri bu minvalde sınırlayıp gerekli atıf ve kaynakçalarla konu hakkında etraflı bilgi elde edebileceğini söyleyebiliriz.

Güven olgusunun sosyal sermayeyle ilişkisi sonucu Türkiye’de sosyal sermaye irdelemeleri, analizleri çeşitlilik arz etse de, bu konu hakkında çalışan akademisyenleri sonuna kadar desteklemek gerektiği kanaatindeyiz. Bunu sağlayacak olan erk ise devlet/hükümet kanadı olarak karşımıza çıkmaktadır. Pekala devletin/hükümetin sosyal sermayesi nedir, biz bu çalışmada bu sorunun cevabını bulmanın çabasını sergileyeceğiz.

Türkiye’de Siyasetin İnşa süreci:

Bu başlığın altında 1808’lere kadar gidip; modernite tartışmalarıyla başlamak ve Cumhuriyet seçkinlerinin yaptıklarını satır satır irdelemek iyi bir kitap konusu olabilir ancak bu çalışmada günümüz politikasının inşa süreci göz önünde bulundurulacaktır.

Yukarıda sosyal sermaye kavramını belirli sınırlar dahilinde açıklamaya çalıştık. Buradan hareketle güven olgusunun sosyal sermayenin en önemli gerektiricisi olduğunu belirttik. Peki insanlara hizmet etmek için var olan bir devlet aygıtının sosyal sermayesi olur mu? Devlet mi vatandaşına güvenir,

vatandaş mı devletine güvenir? Ve yine vatandaşın devlete güvenmesi objektif midir?

Anarşizm devleti kafadan reddedip bu sorularla uğraşmayı zul saysa da bizim bakmamız gereken belli başlı alanlar mevcuttur.

Öncelikle Türkiye’de Ergenekon, Balyoz, KCK gibi “demokratikleşme çabaları” göz önünde bulundurulduğunda güven inşasında kırılğanlıkların olduğu göz önündedir. Zira bu üç davada kaç kişinin yargılandığını mahkeme hakimlerinin de bildiğini sanmıyoruz.

Kamuoyuna yansıyan “darbe girişimleri” ile göz altına alınan onca asker olmasına rağmen, kurumlar arası güven ölçeğinde hala “en güvenilir kurum” olarak Ordu’nun çıkması ciddi bir paradokstur. Zira, demokratikleşmenin önünde sivillerin egemenliğinde inşa edilecek bir yapı, ülke,klik adına ne dersek diyelim sivilin egemenliğini “sınırlayan, kısıtlayan, kontrol eden” askerin hala güven endeksinde ilk sırada yer alması ancak ve ancak Türk halkının DNA’sına ordu millet kavramının işlenmesi suretiyle bu kadar yüksek çıkabilir.

Sosyal sermaye konusunda da Türkiye’nin bu paradoksları Dünya Bankası raporlarında okunabilir. Dünya değerler araştırmasına göre en yüksek güven seviyesine sahip ülke Norveç, en düşük olan ülke ise Türkiye’dir. Türkiye’nin sosyal sermaye düzeyi 47 ülke içerisinde 45.sırada görülmektedir.

Öte yandan, Yargı erki devletle vatandaşın/bireyin toplumsal sözleşme alanı olarak ortaya çıkarken, kurumlara güven endeksinde yargıya olan güvenin azaldığı sıklıkla dile getirilmektedir. Buradan hareketle, kamuoyunda sıklıkla dile getirilen “yargının siyasallaştığı” kavramı yüzde yüz doğru bir kavramdır. Nitekim Adalet Bakanı da “ne yani atama yapmayalım mı” diyerek anlatmaya çalıştığımızı destekleyici bir minvalde görüşlerini paylaşmıştır.

12 Eylül 2010 da yapılan referandumla HSYK başta olmak üzere, Adli tıp ve diğer bağlı kuruluşlarda da “revizyona” gidilmiş, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük hakim atama dönemi fiili olarak başlamıştır.

Yargı erkine güvenin zedelenmesi sonucu, vatandaş ile devlet arasındaki illiyet bağı ortadan kalkmaya başlamış, vidana sığmayan yasadışı uygulamalar hukuk içerisinde eritilmiştir.

Devletin/hükümetin güvenlik gücü olan Emniyet teşkilatı ile ilişkili olarak “birtakım” kadrolaşmayı kamuoyuyla paylaşan, çalışmasını yapan Ahmet Şık ve eski bir Emniyet Müdürü olan Hanefi Avcı cadı avına dönüşen davada sanık durumuna düşmüş ve özgürlüğünden alıkonulmuştur.

Cezaevindeyken milletvekili seçilen Haberal ve Balbay tutuklu kalmaya devam etmiş, aynı şekilde bir önceki dönemde cezaevindeyken milletvekili seçilen Tuncel ise gelip mecliste yemin etmiş gidip polis tokatlayabilmiştir.

Dış politikada ise Suriye konusunda izlenen politikalar, Libya’da baştan söylenip sonra tersine dönen rüzgarla beraber, Arap Baharının rüzgarda kaldırdığı tozun altında kalan Türkiye’de ciddi olarak güven bunalımı yaşanmıştır.

Sonuç olarak;

Güven , sosyal sermayenin olmazsa olmaz yapıtaşıdır. Sosyal sermaye, bireylerden başlayarak, aile, çevre,toplum diye hiyerarşik bir şekilde giderken en sonda denk geleceği devletin de “demokratiklik” ölçüsünde önemli bir şartıdır.

Türkiye’de AKP döneminde uygulana gelen politikalar irdelendiğinde; basın,yargı, ordu, emniyet gibi birimlerin kontrol altına alındığı **tek parti** dönemi politikaları 21.yüzyıl demokrasi mantığıyla uyuşmamakta, devlet sosyal sermaye konusunda sınıfta kalmaktadır.

Vatandaşının devletine güvenini tesis etmesi yerine, devletine yabancı vatandaş yetiştirmek övünülecek bir özellik değildir.

Sandıkla yasal olan iktidar gelir, güvene dayalı sosyal sermaye değil.

İlker Ekici

ilker.ekici@politikadergisi.com [2]

Kaynaklar:

1. FIELD, John, "Sosyal Sermaye", Çeviren: Bahar Bilgen-Bayram Şen, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, Ağustos 2006.
2. FIELD; A.g.e, sf:5
3. BİLGİN,Necdet ve KAYNAK,Ramazan,"Sosyal Sermaye faktörlerinin iş başarısına etkisi:Üniversite Çalışanları Üzerine Ampirik bir Çalışma ",C.Ü.Sosyal Bilimler Dergisi,Cilt:32,Sayı:1,Mayıs 2008.
4. ALTAY, Asuman: Bir Kamu Malı Olarak Sosyal Sermaye ve Yoksulluk İlişkisi, Ege Akademik Bakış / Ege Academic Review, 7(1) 2007: 337-362
5. FIELD, A.g.e, Sf:88

Yorumlar

Eski sistemi anlamak için yeni ve uydurma kavramlara gerek yok!

İçeriği Yazan: Mehmet ÇAĞIRICI Zaman: Pzt, 28/11/2011 - 12:36

Makalede adı geçen çeşitli kişilerin, düşünürlerin yaptığı tanımdan çıkan sonuç, "Sosyal sermaye" kavramının "toplumsal güven" yerine kullanılmasından ibarettir. Neden herkesin tanıdığı bildiği gül gibi "Sosyal Güven" kavramı dururken "Sosyal Sermaye" kullanılma ihtiyacı duyuluyor ki? "Sosyal Sermaye" kavramı anlamsız, yapay ve uydurma bir kavramdır; amacı "sermaye" kavramını sulandırmak, "sermaye" kavramı bağlamında kafa ve kavram karışıklığı yaratmaktır.

Ayrıca yazıda anlatıldığı gibi K.Marks'ın tanımladığı sermaye anlayışında "fiziki" ve "beşeri" diye bir ayırım da yoktur. Dahası "fiziki sermayede öne çıkan malların, metaların varlığı iken; beşeri sermayede bu metaları kullanabilen bilgi, beceri ve yetenek gibi kavramlara dönüşmüş, sosyal sermaye ise toplumsal varlıkların maddi olmayan varlıklarla ifadesi olup diğerlerine göre daha soyut bir alana işaret etmektedir" ifadesi düpedüz bir saçmalaktır. Neymiş efendim fiziki sermaye "meta", beşeri sermaye de bu "metaları" kullanma "bilgi, beceri ve yeteneği" imiş.

Örneğin elinizde bir bilgisayar var. Bu piyasada satın aldığınız bir "meta"dır. Çünkü hem bir ticari değeri var, hem de onu internet girişi, bilgi işlem için kullanabiliyorsunuz. İsterseniz siz de bu meta'yı sahip olduğu bu iki özelliğinden dolayı bir başkasına sata bilirsiniz. Ancak bu bilgisayar K.Marks'ın anlayışına göre ekonomik anlamda bir "sermaye" değil, alınıp satılabilen sadece bir "meta"dır.

Aynı şekilde siz bu bilgisayarı kullanabilecek "bilgi, beceri ve yetenek" sahibisiniz. Yukarıdaki tanıma göre siz bu durumda "beşeri bir sermaye" olmalısınız! Hayır siz "beşeri bir sermaye" değil, sadece bir bilgisayar kullanıcısınız.

Çünkü K.Marks sermayeyi, toplumsal gelişimin tarihsel bir aşamasında oluşan üretim ilişkilerinin sömürücü, baskıcı ve egemen olan yönü olarak tanımlar. Ancak bu "toplumsal ilişkin"nin tarihsel olarak oluşumunun nesnel iki boyutu vardır:

1)Ekonomik Boyutu: Sermayenin oluşumu bir yanda toplumun üretim ve finans araçlarının belli bir grup insanın(Kapitalistlerin) "özel" mülkiyetinde mal, meta, para, fabrika, donanım, hammadde, enerji vs. biçiminde toplanması, öte yandada ise bütün bu maddi varlıklardan "özel mülk" olarak

yoksun, fakat kendisinin ve ailesinin geçimini sağlamak için iş yapma fiziki gücünü, bilgi, beceri ve yeteneğini(yani işgücünü) karşı tarafa, kapitalistlere satmak ZORUNDA KALMASIYLA ortaya çıkan bir "üretim ilişkisidir".

2) Siyasi ve Hukuki Boyutu: Yaptırımcı önlem ve araçlarla yasa yapma ve uygulama yetkisini tekelinde bulunduran Kapitalist ulus devletin bir yandan üretim araçlarındaki "Özel" mülkiyet hukukunu, öte yanda insanların işgüçlerini serbestçe pazarlaya bilmeleri için "eşit ve özgür" yurttaşlık hukukunun güvence altına alınmasıdır.

Böyle bir ekonomik, siyasi ve hukuki toplumsal sisteme "kapitalizm" denir.

Kısaca her kim toplumsal yaşamın iç yapısını anlamak istiyorsa mutlaka denenmiş, sınanmış, bilimsel olarak tanımlanmış klasik kavram ve kategorileri düşünce, yazı ve sözlerinde titizlikle kullanmasında büyük yarar vardır.

Sağlıklı işleyen, katılımcı ve çoğulcu bir "temsili" demokrasi sadece "GÜVEN"e değil özellikle de devletin kurucu iradesinin ve halkın yetkilendirdiği meşru kurum ve kişilerce KONTROLÜNE, DENETLENESİNE dayanır. Yani demokraside güvenmek iyidir, fakat KONTROL daha iyidir.

Gerçek bir katılımcı ve çoğulcu demokraside yaşamayı Anayasa Mahkemesi; Yürütmeyi Danıştay; alt, yerel ve idari mahkeme kararlarını ise Yargıtay DENETLER. Bunun için yargının ve yargıcın "bağımsızlık" teminatı şarttır. Bu nedenle devlet erkleri ve kurumları "Kuvvetler Ayrılığı" ile temelinde birbirlerinden görece özerk olarak ayrı örgütlenmesi ve iş bölümü ve işbirliği içinde görev yapmaları gerekir. Tersi durum devlet gücünün ve erklerinin bir merkezde, tek elde toplanması, yani diktatörlük olur ki AKP okuz yıldır bunu uygulamaktadır.

Yasama(meclis) Anayasa Mahkemesi tarafından ve yürütme(hükümet) Danıştay tarafından denetlenirken demek ki devlet gücünün yüksek organlarını "denetleme yetkisi yargınıdır". Bu ilkeye de "Hukukun Üstünlüğü" ilkesi denir. Devlet yönetiminde her erk, kurum ve her yetkili kişi, görev, makam ve kariyeri ne olursa olsun başta Anayasa olmak üzere, yasalara ve kurallara uymak zorundadırlar. Bunun tersi bir yönetim tarzı tamamen "KEYFİ" bir yönetim olur ki dokuz senelik iktidarıyla AKP keyfi ve dikta rejimini adım adım inşa etmektedir.

Gerçek bir temsili demokraside, seçilenler seçenlere özgür basın aracılığı ile eylemleriyle ilgili hesap verir. Seçenler de yine özgür basın vasıtasıyla hesap sorar. Bu nedenle basının özgür ve iktidardan bağımsız olması şarttır. AKP dokuz senedir, söz verdiği halde "Dokunulmazlık" zırhını kaldırmamış, basının büyük bölümünü de para gücü, tehdit ve şantajla kendi denetimi altına almıştır.

Seçilenler seçenler adına karar verdikleri için, aldıkları kararları olabildiğince kamuoyu önünde "SAYDAMLIK" ilkesi gereği açıkca yapmaları gerekir. Aksi davranışlar, örneğin AKP'nin bir ABD projesi olan BOP eşbaşkanlık anlaşması, Cumhurbaşkanı A.Gül'ün Colin Pawell ile ülkemizin ulusal çıkarlarına aykırı 2 sayfa 9 maddelik gizli anlaşması ve 2003 yılında Dubai'de TSK'nın Irak'a asla müdahale etmeyeceğine dair ABD ile yapılan gizli anlaşmalar vs. daha bilinmeyen niceleri halkımızın ve ulusumuzun çıkarlarına ters düşen GİZLİ anlaşmalardır.

AKP, Türkiye'de halkın ve ulusun "denetleme" imkanlarını tamamen tasfiye ederek keyfi yönetime dayalı tam bir dikta rejimi kurduğunu artık gizleme ihtiyacı dahi duymamaktadır! Halk cumhuriyetini korumak için denetim mekanizmaları yeniden işlemelidir. Ama bu da AKP iktidarında olanaksızlaşmıştır!

yorum;

İçeriği Yazan: İlker EKİCİ Zaman: Salı, 29/11/2011 - 15:51

Sayın Mcagirici, yorumunuz için teşekkürler...

İLKER EKİCİ

İlker'e yanıt

İçeriği Yazan: Mehmet ÇAĞIRICI Zaman: Çar, 30/11/2011 - 22:17

Sevgili İlker,

Benim yorumunda sizin yazınıza yönelttiğim eleştiriyi olgunlukla karşılamanızı çok takdir ediyorum ve buna çok seviniyorum. Çünkü biz çoğu zaman böyle anonim tartışma portallarında usul ve usulden çok yazılarımızın içeriğine önem veriyoruz. Aslında elbette yazılarımızın, yorumlarımızın içerikleri çok önemlidir fakat en az onun kadar usul ve üslubumuz, birbirimizle olan ilişkilerimiz de çok önemli olmalıdır. Ve hepimiz buna titizlikle önem vermeliyiz. Çünkü karşılıklı saygıya ve hoşgörüye dayalı bir tartışma ortamından hepimiz ve özellikle tartışma platformu Politikadergisi kazançlı çıkacaktır. Hepimizin amacı, çeşitli yöntemlerde fikirler farklılıkları da olsa birdir: Doğruyu ve gerçeği birlikte aramak ve bulmak.

Çalışmalarınızda başarılar dilerim. Saygılarımla

Mehmet Çağırıcı

- [Bilim/Kuramsal](#) [3]
- [İç Siyasa](#) [4]
- [Toplumsal](#) [5]

Kaynak URL (05/05/2024 - 06:47 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/makale/devletin-hukumetin-sosyal-sermayesi-olur-mu>

Bağlantılar:

- [1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/ilker-ekici>
[2] <mailto:ilker.ekici@politikadergisi.com>
[3] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/bilimkuramsal>
[4] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/ic-siyasa>
[5] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>